

GENERALINĖS ADVOKATĖS
JULIANE KOKOTT IŠVADA,
pateikta 2008 m. rugsėjo 4 d.¹

I — Įžanga

1. *House of Lords* Teisingumo Teismui pateikė prejudicinį klausimą, ar *anti-suit injunctions*, padedantys įgyvendinti arbitražinius susitarimus, neprieštarauja 2000 m. gruodžio 22 d. Reglamentui (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo² (toliau – reglamentas).

2. Teisingumo Teismas savo sprendime *Turner*³ kitame kontekste jau nusprendė, kad Briuselio konvencija⁴ draudžia *anti-suit*

injunctions. Šioje byloje proceso Jungtinės Karalystės *nacionaliniame* teisme šaliai buvo uždrausta pradėti ar tęsti procesą kitos valstybės narės teismuose. Šioje byloje Teisingumo Teismas turi nuspręsti, ar *anti-suit injunctions* taip pat neleistini, kai jie nustatomi siekiant apsaugoti arbitražinį susitarimą.

3. Netgi priėmus sprendimą *Turner* teismai Jungtinėje Karalystėje ir toliau nustato *anti-suit injunctions* tuomet, kai, jų nuomone, šalis kreipiasi į kitos valstybės narės teismą pažeisdama arbitražinį susitarimą, pagal kurį arbitražo vieta yra Jungtinėje Karalystėje⁵. Jie mano, kad sprendimas *Turner* nėra nesuderinamas su šia praktika, nes Reglamentas Nr. 44/2001 netaikomas arbitražui.

1 — Originalo kalba: vokiečių.

2 — OL L 12, 2001, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42.

3 — 2004 m. balandžio 27 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Turner* (C-159/02, Rink. p. I-3565).

4 — 1968 m. rugsėjo 27 d. Briuselio konvencija dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo, iš dalies pakeista 1978 m. spalio 9 d. Konvencija dėl Danijos Karalystės, Airijos ir Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės prisijungimo (OL L 304, p. 1; pakeistame tekste – p. 77), 1982 m. spalio 25 d. Konvencija dėl Graikijos Respublikos prisijungimo (OL L 388, p. 1) ir 1989 m. gegužės 26 d. Konvencija dėl Ispanijos Karalystės ir Portugalijos Respublikos prisijungimo (OL L 285, p. 1).

5 — Žr. *Through Transport Mutual Insurance Association (Eurasia) Ltd prieš India Assurance Co Ltd* (2005) 1 Lloyd's Rep 67.

II — Teisinis pagrindas

A — Niujorko konvencija

4. Visos Europos Bendrijų valstybės narės yra 1958 m. birželio 10 d. Niujorko konvencijos dėl užsienio arbitražų sprendimo pripažinimo ir vykdymo (toliau – Niujorko konvencija) šalys⁶.

5. Niujorko konvencijos I straipsnio 1 dalyje nustatyta jos taikymo sritis:

„Ši Konvencija taikoma pripažinimui ir vykdymui arbitražų sprendimų, [priimtų] padarytų kitos valstybės teritorijoje, o ne tos valstybės, kurios prašoma pripažinti ir vykdyti tokius sprendimus, dėl ginčų, [kurie kyla tarp fizinių ar juridinių asmenų] kurių pusės gali būti ir fiziniai, ir juridiniai asmenys. <...>“

6 — 1958 m. birželio 10 d. Jungtinių Tautų konvencija dėl užsienio arbitražų sprendimo pripažinimo ir vykdymo, „United Nations Treaty Series“ (toliau – UNTS), 330 t., p. 3. Žr. susitariančiųjų valstybių sąrašą: www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/arbitration/NYConvention_status.html

6. Niujorko konvencijos II straipsnyje numatyta:

„1. Kiekviena Susitariančioji valstybė pripažįsta rašytinį susitarimą, pagal kurį [šalys] pusės įsipareigoja perduoti arbitražui visus ar kai kuriuos ginčus, kilusius arba galinčius kilti tarp jų dėl konkrečių sutartinių ar kitokių teisinių santykių, galinčių būti arbitražo nagrinėjimo dalyku.

<...>

3. Susitariančiosios valstybės teismas, jeigu į jį patenka ieškinys tokiu klausimu, dėl kurio šalys sudarė šiame straipsnyje numatomą susitarimą, turi, vienai iš [šalių] pusių prašant, pasiūsti puses [nurodyti joms kreiptis] į arbitražą, [nebent nustatytą] jeigu nenustato, kad minėtas susitarimas yra negaliojantis, neteko galios arba negali būti įvykdytas.“

7. Niujorko konvencijos V straipsnyje reglamentuojami arbitražo sprendimų pripažinimas ir vykdymas, būtent sąlygos, kurioms esant išimtinu atveju gali būti atsisakyta pripažinti ar vykdyti arbitražo sprendimą. Šios sąlygos, be kita ko, apima vienos iš arbitražinio susitarimo šalių neveiksnumą

pagal jai taikytiną teisę, arbitražinio susitarimo negaliojimą pagal sutartį arba šalies, kurioje priimtas sprendimas, teisę, pagrindinio principo dėl teisės būti išklausytam pažeidimą pagal šalies, kurioje vyko arbitražo procesas, teisę ir tai, kai sprendimas peržengia arbitražinio susitarimo taikymo sritį. Be to, pripažinti ir vykdyti gali būti atsisakyta, jeigu pagal šalies, kurioje arbitražo sprendimas turėtų būti pripažįstamas ir vykdomas, teisę ginčo objektas negali būti arbitražo nagrinėjimo dalykas arba pripažinimas ar vykdymas prieštarauja šios šalies viešajai tvarkai.

autonomija nustatyti jurisdikciją turinčius teismus yra ribota, autonomija turi būti gerbiama atsižvelgiant į šiame reglamente nustatytus išimtinės jurisdikcijos pagrindus].

15. Siekiant harmoningai vykdyti teisingumą, reikia sumažinti vienu metu vykstančių teismo procesų galimybę ir užtikrinti, kad dviejose valstybėse narėse nebūtų priimami nesuderinami sprendimai. Reikia nustatyti aiškų ir efektyvų *lis pendens* bylų ir susijusių ieškinių sprendimo mechanizmą <...>.

B — Reglamentas Nr. 44/2001

8. Pagal Reglamento Nr. 44/2001 14, 15, 16 ir 25 konstatuojamąsias dalis:

16. Tarpusavio pasitikėjimas, vykdamas teisingumą Bendrijoje, pateisina valstybėje narėje priimtų teismo sprendimų automatišką pripažinimą, nepradedant jokio proceso, išskyrus tuos atvejus, kai kyla ginčas.

<...>

„14. Pagal kitokias nei draudimo, vartotojų arba darbo, sutartis teismų savarankiškumas nustatant jurisdikciją yra ribotas, ir šalių autonomija dėl šiame reglamente nustatytų išimtinės jurisdikcijos pagrindų turi būti gerbiama.

[Sutarties šalių, išskyrus draudimo, vartotojų arba darbo sutartis, kai

25. Valstybių narių priimtų tarptautinių įsipareigojimų gerbimas reiškia, kad šis reglamentas neturėtų daryti poveikio specialioms konvencijoms, kurių šalys yra valstybės narės.“

9. Reglamento 1 straipsnis nustato tokią šio <...> reglamento taikymo sritį:

„1. Šis reglamentas taikomas civilinėse ir komercinėse bylose, neatsižvelgiant į teismo pobūdį. Jis ypač netaikomas mokesčių, muitinių arba administracinėms byloms.

3) civilinės teisės pažeidimų, delikto arba kvazidelikto gali būti iškelta vietos, kurioje įvyko žalą sukėlęs įvykis ar jis gali įvykti, [teisme];

2. Šis reglamentas netaikomas:

<...>“

<...>

d) arbitražui.“

11. Taip pat reikėtų nurodyti reglamento nuostatas, kuriomis siekiama išvengti vienas kitam prieštaraujančių sprendimų. Reglamento 27 straipsnyje reglamentuojamos *lis pendens* bylos:

10. Reglamento 5 straipsnyje nurodyti teismai, turintys jurisdikciją dėl civilinės teisės pažeidimų:

„Jeigu skirtingų valstybių narių teismuose iškeliama byla tuo pačiu ieškinio pagrindu ir tarp tų pačių šalių, bet kuris teismas, kitas nei teismas, kuriame buvo iškelta pirmoji byla, savo iniciatyva sustabdo bylos procesą, kol nustatoma pirmojo iškėlusio bylą teismo jurisdikcija“.

„Valstybėje narėje nuolat gyvenančiam asmeniui kitoje valstybėje narėje byla dėl:

12. Be to, reglamento 28 straipsnyje draudžiama priimti nesuderinamus sprendimus dėl susijusių ieškinių:

„1) Jeigu skirtingų valstybių narių teismuose yra nagrinėjamos susijusios bylos, bet kuris teismas, kitas nei teismas, kuriame buvo iškelta pirmoji byla, gali sustabdyti savo bylos procesą.

2) Jeigu šios bylos yra nagrinėjamos pirmosios instancijos teisme, bet kuris teismas, kitas nei teismas, kuriame buvo iškelta pirmoji byla, vienos iš šalių prašymu taip pat gali atsisakyti jurisdikcijos, jeigu nagrinėjamose bylose jurisdikciją turi pirmąją bylą iškėlęs teismas ir jeigu jo įstatymas leidžia minėtas bylas nagrinėti kartu.

3) Pagal šį straipsnį bylos laikytinos susijusiomis, kai jos yra tokios panašios, kad jas tikslinga nagrinėti ir spręsti kartu, siekiant išvengti sprendimų nesuderinamumo rizikos, atsirandančios bylas nagrinėjant atskirai.“

C — *Taikytina nacionalinė teisė*

13. Anglijos teisėje *anti-suit injunctions* pagrindas yra 1981 m. Aukščiausiojo teismo įstatymo (Supreme Court Act 1981) 37 straipsnio 1 dalis, kurioje numatyta, kad: „*High Court* gali visais atvejais, kai mano esant teisinga ir reikalinga, priimdamas laikiną ar galutinę nutartį nustatyti įpareigojimą <...>“. Iš 1996 m. Arbitražo įstatymo (Arbitration Act 1996) 44 straipsnio 1 dalies ir 2 dalies e punkto aišku, kad nacionaliniai teismai turi tokią pačią kompetenciją nustatyti *anti-suit injunctions* siekiant užtikrinti arbitražinių susitarimų vykdymą, kokią jie turi vykstant teismo procesui.

14. *Anti-suit injunctions* skiriami esamiems ar potencialiems ieškovams užsienio procesuose. Tokioms šalims uždraudžiama pradėti ar tęsti procesą užsienio teisme. *Anti-suit injunction* nesilaikymas vertinamas kaip nepagarba teismui, už kurią gali būti skiriamos griežtos sankcijos, įskaitant laisvės atėmimą ar Jungtinėje Karalystėje esančio turto areštą. Be to, yra pavojus, kad Jungtinės Karalystės teismai nepripažins ir nevykdys sprendimų, priimtų pažeidžiant *anti-suit injunction*⁷.

⁷ — Žr. *Toepfer International GmbH prieš Molino Boschi (Q.B.D.)* (1996) 1 Lloyd's Rep 510, (1996) C.L.C. 738, (1997) I.L.Pr. 133; *Philip Alexander Securities and Futures Limited prieš Bamberger* (Apeliacinis teismas (*Court of Appeal*) (1997) I.L.Pr. 73; (1996) CLC 1757.

III — Faktai, prašymas priimti prejudicinį sprendimą ir procesas Teisingumo Teisme

15. 2000 m. rugpjūčio mėnesį *West Tankers Inc* priklausantis laivas „Front Comor“, pagal frachtavimo sutartį perduotas *Erg Petroli SpA*, Sirakūzuose (Italija) atsitrenkė į *Erg Petroli* priklausančią prieplauką ir padarė žalos. Laivo frachtavimo sutartyje buvo arbitražinis susitarimas, numatantis, kad visus iš sutarties kylančius ginčus turi spręsti Londono arbitražas. Be to, buvo sutarta, kad sutarčiai taikoma Anglijos teisė.

16. Draudikai *Riunione Adriatica di Sicurtà SpA* (nuo 2007 m. spalio 1 d. – *Allianz SpA*) ir *Generali Assicurazioni Generali* (toliau – *Allianz ir kiti*) buvo apdraudę *Erg Petroli* ir, atsižvelgdami į draudimo sumos ribas, išmokėjo kompensaciją už žalą, atsiradusią dėl susidūrimo. Arbitražo procese Londone *Erg Petroli* pareikalavo *West Tankers* atlyginti neapdraustą žalos dalį.

17. 2003 m. liepos 30 d. *Allianz ir kiti* Sirakūzų teisme pradėjo procesą prieš *West Tankers*, siekdami atgauti *Erg Petroli* pagal draudimo polisus sumokėtas sumas. Italijos teismo procese atsakomybės klausimai yra iš esmės tie patys kaip ir arbitražo byloje.

Pagrindinis klausimas abiejose bylose yra: ar *West Tankers* gali remtis frachtavimo sutarties 19 straipsnyje numatyta atsakomybės už navigacijos klaidas išlyga arba vadinamomis Hagos taisyklėmis⁸.

18. 2004 m. rugsėjo 10 d. *West Tankers* Jungtinės Karalystės *High Court* pradėjo procesą prieš *Allianz ir kt.*, prašydama pripažinti, kad ginčas, buvęs Sirakūzuose nagrinėtos bylos dalyku, kilo iš frachtavimo sutarties ir todėl *Allianz ir kt.*, pateikę reikalavimus regreso tvarka, privalėjo laikytis arbitražinio susitarimo. *West Tankers* taip pat paprašė nustatyti įpareigojimą, kuris neleistų *Allianz ir kiti* kreiptis dėl ginčo į bet kokią teismą, išskyrus arbitražą, ir ypač įpareigotų juos nutraukti procesą Sirakūzuose.

19. *High Court* rėmėsi ta aplinkybe, kad pagal *Court of Appeal* praktiką⁹ sprendimas *Turner* nedraudžia nustatyti *anti-suit injunctions* siekiant užtikrinti arbitražinių susitarimų vykdymą, ir patenkino ieškinį.

8 — Tarptautinė konvencija dėl teisės normų, susijusių su konosamentais, suvienodinimo (1924 m. rugpjūčio 25 d., Briuselis), iš dalies pakeista Protokolu, iš dalies keičiančiu Tarptautinę konvenciją dėl kai kurių teisės normų, susijusių su konosamentais, suvienodinimo (Visbiu taisyklės) (1968 m. vasario 23 d., Briuselis), ir Protokolu, iš dalies keičiančiu Konvenciją, iš dalies pakeistą 1968 m. vasario 23 d. Protokolu (1979 m. vasario 21 d., Briuselis) (UNTS 1412 t., p. 127 (Nr. 23643)).

9 — *Through Transport Mutual Insurance Association (Eurasia) Ltd prieš New India Assurance Co Ltd* (2005) 1 Lloyd's Rep 67.

20. 2007 m. vasario 21 d. Nutartimi *House of Lords*, kuriam dėl šio sprendimo buvo pateiktas apeliacinis skundas, pateikė Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar Reglamentui (EB) Nr. 44/2001 neprieštarauja valstybės narės teismo nutartis, draudžianti asmeniui pradėti arba tęsti procesą kitoje valstybėje narėje remiantis tuo, kad toks procesas pažeidžia arbitražinį susitarimą?“

21. Vykstant procesui Teisingumo Teisme pastabas pateikė pagrindinės bylos šalys, Prancūzijos vyriausybė, Jungtinės Karalystės vyriausybė ir Europos Bendrijų Komisija.

IV — Prejudicinis klausimas

22. Savo prejudiciniu klausimu *House of Lords* prašo paaiškinti, ar, atsižvelgiant į sprendimą *Turner*, *anti-suit injunctions* taip pat prieštarauja Reglamentui Nr. 44/2001, jeigu jie nustatomi dėl ginčo, kurį šalys susitarė spręsti arbitraže.

A — *Sprendimas Turner*

23. Sprendime *Turner* Teisingumo Teismas nusprendė, kad Briuselio konvencija draudžia nustatyti *anti-suit injunction* dėl proceso kitos valstybės narės teisme, net jei procesą užsienyje pradeda šalis, turinti nesąžiningų ketinimų ir siekdama sužlugdyti vykstantį procesą.

24. Šio sprendimo motyvacinėje dalyje Teisingumo Teismas iš esmės remiasi tarpusavio pasitikėjimo principu, kuriuo grindžiama Konvencijos sistema¹⁰. Jis nurodo:

„Apibendrinant, reikia turėti omenyje, kad (Briuselio) konvencija yra pagrįsta pasitikėjimu, kurį Susitariančiosios Valstybės išreiškia viena kitos teisinėms sistemoms ir teismams. Būtent šis tarpusavio pasitikėjimas leido sukurti privalomą jurisdikcijos sistemą, kurios privalo laikytis visi į Konvencijos taikymo sritį patenkantys teismai ir kuria šios valstybės atsisako teisės taikyti savo vidaus normas dėl užsienio teismų sprendimų pripažinimo ir vykdymo tam, kad būtų

¹⁰ — Ypač žr. Reglamento Nr. 44/2001 16 konstatuojamąją dalį (minėta šios išvados 8 punkte).

supaprastintas teismų sprendimų pripažinimo ir vykdymo mechanizmas“¹¹.

nustatant *anti-suit injunction* šaliai uždraudžiama pradėti arba tęsti procesą kitos susitariančiosios šalies teisme, tai reiškia kišimąsi į šio teismo jurisdikciją, kuris nesuderinamas su Konvencijos sistema ir mažina jos veiksmingumą¹⁵. Tai, kad įpareigojimas nustatomas atsakovui, o ne užsienio teismui tiesiogiai, neturi reikšmės¹⁶.

25. Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas rėmėsi sprendimu *Gasser*¹², kuriame turėjo atsakyti į klausimą, ar teismas, į kurį kreiptasi vėliau, pagal Briuselio konvencijos 21 straipsnį (kuris atitinka Reglamento Nr. 44/2001 27 straipsnį) turi sustabdyti bylos nagrinėjimą, remdamasis *lis pendens* kitoje susitariančioje valstybėje, net ir tuomet, kai teismo, į kurį kreiptasi vėliau, nuomone, teismas, į kurį kreiptasi pirmiau, akivaizdžiai neturi jurisdikcijos pagal susitarimą dėl jurisdikcijos. Net jei procesas dėl jurisdikcijos nustatymo teisme, į kurį kreiptasi pirmiau, labai užsitęsia ir jis galėjo būti pradėtas vien siekiant vilkinti bylą, Teisingumo Teismas neleido daryti išimčių iš *lis pendens* taisyklių. Teismas, į kurį kreiptasi pirmiau, turi nustatyti savo jurisdikciją pats. Tik tuomet, kai šis teismas atsisako jurisdikcijos, teismas, į kurį kreiptasi vėliau, gali tęsti procesą¹³.

B — Arbitražinio susitarimo vykdymui užtikrinti nustatytų *anti-suit injunctions* atitiktis Reglamentui Nr. 44/2001

27. Pagrindinis klausimas šioje byloje yra: ar sprendime *Turner* išdėstyti principai gali būti taikomi *anti-suit injunctions*, nustatytiems siekiant užtikrinti, kad bus vykdomas arbitražinis procesas.

26. Be to, sprendime *Turner* Teisingumo Teismas pažymi, kad Konvencija neleidžia teismui tikrinti kitos susitariančiosios valstybės teismo jurisdikcijos, išskyrus 28 straipsnio pirmoje dalyje nurodytas išimtis¹⁴. Jeigu

28. Tai, kad sprendimo *Turner* pagrindas buvo Briuselio konvencija, o šioje byloje pagal *ratione temporis* taikomas Reglamentas Nr. 44/2001, nėra kliūtis. Reglamentas skirtas

11 — Sprendimas *Turner* (minėtas tas 3 išnašoje, 24 punktas).

12 — 2003 m. gruodžio 9 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Gasser* (C-116/02, Rink. p. I-14693, 72 punktas).

13 — Sprendimas *Gasser* (minėtas 12 išnašoje, 54 ir 73 punktai).

14 — Sprendimas *Turner* (minėtas 3 išnašoje, 25 ir 26 punktai).

15 — Sprendimas *Turner* (minėtas 3 išnašoje, 27 ir 29 punktai).

16 — Sprendimas *Turner* (minėtas 3 išnašoje, 28 punktas).

atnaujinti Konvenciją laikantis jos struktūros ir pagrindinių principų¹⁷ bei užtikrinant jos tęstinumą¹⁸. Todėl reglamentavimo sistemą ir tarpusavio pasitikėjimo principą, kuriuo grindžiama ši sistema, numatančios nuostatos iš esmės liko tos pačios¹⁹.

29. Tačiau konkrečiai tai, kad Briuselio konvencijos arba reglamento taikymo sritis neapima arbitražo, nepasikeitė²⁰. Todėl apibrėžiant „arbitražą“ galima remtis Konvencijos *travaux préparatoires* (parengiamaisiais darbais), taip pat Teisingumo Teismo praktika šiuo atžvilgiu.

30. Būtent todėl, kad arbitražas nepatenka į Reglamento Nr. 44/2001 1 straipsnio 2 dalies d punkto taikymo sritį, *House of Lords* mano, kad šioje byloje negalima taikyti teismo praktikos *Turner* byloje. Toje byloje tarpusavio pasitikėjimo principą Teisingumo Teismas aiškiai siejo su procesu, *patenkanciu*

į *Konvencijos taikymo sritį*. Arbitražas apima ne tik patį arbitražo procesą ir arbitražo sprendimų pripažinimą bei vykdymą, bet ir visus nacionalinių teismų procesus, kuriuose ginčo dalykas yra arbitražas. Kadangi *anti-suit injunctions* padeda vykdyti arbitražo procesą, jis tvirtina, kad Reglamento Nr. 44/2001 1 straipsnio 2 dalies d punkte numatyta išimtis apima procesą, kuriame prašoma nustatyti tokius įpareigojimus.

1. Reglamento Nr. 44/2001 netaikymas arbitražui

31. Prieš apibrėžiant Reglamento Nr. 44/2001 1 straipsnio 2 dalies d punkte pateiktą „arbitražo“ sąvoką būtina išsiaiškinti, į kurią būtent procesą reikia atsižvelgti norint nustatyti reglamento taikymo sritį.

32. *House of Lords*, *West Tankers* ir Jungtinės Karalystės vyriausybė pirmenybę teikia Anglijoje vykstančiam procesui dėl *anti-suit injunction* nustatymo. Jie mano, kad šis procesas

17 — 1999 m. liepos 14 d. Komisijos pasiūlymas dėl Tarybos reglamento (EB) dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (COM (1999) 348, galutinis, OL C 376 E, p. 1, 2.1 ir 4.1 punktai).

18 — Žr. Reglamento Nr. 44/2001 19 konstatuojamąją dalį.

19 — Iki šiol paskelbtuose sprendimuose dėl Reglamento Nr. 44/2001 Teisingumo Teismas paprasčiausia rėmėsi savo praktika dėl Briuselio konvencijos tiek, kiek nuostatos liko nepakeistos (žr. 2006 m. liepos 13 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Reisch Montage*, C-103/05, Rink. p. I-6827, 22 punktas ir 2007 m. spalio 11 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Freeport*, C-98/06, Rink. p. I-8319, 23 ir 39 punktai). Tačiau, kita vertus, 2008 m. gegužės 22 d. sprendime *Glaxosmithkline ir kiti* (C-462/06, Rink. p. I-3965, 15 ir kiti punktai) jis taip nedarė, nes taikytinos nuostatos dėl darbo sutarčių buvo pakeistos.

20 — Reglamento Nr. 44/2001 1 straipsnio 2 dalies d punktas.

negali prieštarauti reglamentui, nes jam taikoma išimtis dėl arbitražo²¹. Kita vertus, nacionalinis teismas, atrodo, mano, kad nesvarbu, kokį poveikį *anti-suit injunction* turi Sirakūzų teismo procesui.

teismo sprendimas, nepatenkantis į reglamento taikymo sritį, kuriuo kitos valstybės narės teismui neleidžiama įgyvendinti savo kompetencijos pagal reglamentą.

33. Tokia nuomonė stebina, nes sprendime *Turner* Teisingumo Teismas nusprendė, kad *anti-suit injunction* poveikis užsienio procesui pažeistų Briuselio konvenciją net ir tuomet, jei būtų laikoma, kad *anti-suit injunction*, kaip procesinio pobūdžio priemonė, yra tik nacionalinės teisės dalykas²². Taigi svarbiausias klausimas yra ne tai, ar reglamento taikymo sritis apima *anti-suit injunctions* taikymą (šiuo atveju Anglijos teismuose vykstantį procesą), bet tai, ar ji apima procesą, prieš kurį yra nukreiptas *anti-suit injunction* (Sirakūzų teismo procesas).

35. Įgyvendindamos savo kompetenciją, kurios savo ruožtu nereglamentuoja Bendrijos teisė, valstybės narės institucijos negali mažinti Bendrijos teisės veiksmingumo²³. Tai atitinka nuoseklią teismų praktiką, pagal kurią nacionalinės mokesčių teisės aktuose turi būti laikomasi pagrindinių laisvių, nors tiesioginis apmokestinimas priskirtinas valstybių narių kompetencijai²⁴.

34. Be to, tam, kad būtų konstatuota, jog pažeistas tarpusavio pasitikėjimo principas, kuriuo iš esmės pagrįstas sprendimas *Turner*, nebūtina, kad reglamento taikymo sritis apimtų tiek prašymą nustatyti *anti-suit injunction*, tiek procesą, kuris būtų uždraustas šiuo įpareigojimu. Veikiau tarpusavio pasitikėjimo principą gali pažeisti valstybės narės

36. Dėl Briuselio konvencijos Teisingumo Teismas savo sprendime *Hagen* taip pat jau yra patvirtinęs, kad dėl nacionalinių procedūros taisyklių, ypač ieškinio priimtumo sąlygų, taikymo negali sumažėti Konvencijos veiksmingumas²⁵. Šiuo atžvilgiu nesvarbu,

21 — Apibrezdamas „arbitražą“ *House of Lords* remiasi 1991 m. liepos 25 d. Teisingumo Teismo sprendimu *Rich* (C-190/89, Rink. p. I-3855) ir 1998 m. lapkričio 17 d. Teisingumo Teismo sprendimu *Van Uden* (C-391/95, Rink. p. I-7091).

22 — Žr. sprendimą *Turner* (minėtas 3 išnašoje, 29 punktas).

23 — Žr. sprendimą *Turner* (minėtas 3 išnašoje, 29 punktas).

24 — Žr., be kita ko, 2005 m. gruodžio 13 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Marks & Spencer* (C-446/03, Rink. p. I-10837, 29 punktas); 2006 m. rugsėjo 12 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Cadbury Schweppes ir Cadbury Schweppes Overseas* (C-196/04, Rink. p. I-7995, 40 punktas) ir 2006 m. gruodžio 12 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Test Claimants in Class IV of the ACT Group Litigation* (C-374/04, Rink. p. I-11673, 36 punktas).

25 — 1990 m. gegužės 15 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Hagen* (C-365/88, Rink. p. I-1845, 20 punktas). Taip pat žr. sprendimą *Turner* (minėtas 3 išnašoje, 29 punktas).

kad *Hagen* byloje nagrinėtos nuostatos buvo nacionalinės ir tikrai nepateko į Briuselio konvencijos taikymo sritį nuo pat pradžių, o arbitražas nepatenka tik į reglamento taikymo sritį.

dėl Danijos, Airijos ir Jungtinės Karalystės prisijungimo:

37. Svarbiau yra tai, ar reglamentas taikomas ieškiniui, kuriam skirtas *anti-suit injunction* – taigi šiuo atveju Sirakūzuose pareikštam ieškiniui. Jei taip nėra, *anti-suit injunction* negali sumažinti reglamento veiksmingumo.

38. *House of Lords, West Tankers* ir Jungtinės Karalystės vyriausybė mano, kad kai šalys yra sutartyje numčiusios iš sutarties kylančius ginčus spręsti tik arbitraže, galimybė spręsti šį teisinį santykį nacionaliniuose teismuose, išskyrus arbitražo vietos teismus, atmetama iš pat pradžių. Jei šis požiūris būtų teisingas, poveikį nacionalinio teismo procesui turinčių *anti-suit injunction* iš esmės nebūtų galima įvertinti pagal reglamento kriterijus.

„Vykstant diskusijai dėl atitinkamų (Briuselio konvencijos) 1 straipsnio antrosios dalies 4 punkto nuostatų aiškinimo iš esmės susiformavo dvi skirtingos pozicijos, kurių nebuvo galima suderinti. Viena nuomonė, kurią labiausiai palaikė Jungtinė Karalystė, buvo tokia, kad ši nuostata apima visus ginčus, dėl kurių galioja šalių susitarimas juos spręsti arbitraže, įskaitant bet kuriuos išvestinius ginčus, susijusius su arbitražu, dėl kurio susitarta. Kita, pirmųjų EEB valstybių narių, nuomone, „arbitražas“ nacionalinių teismų procesus apima tik tuomet, jeigu jie susiję su užbaigtu, vykstančiu arba būsimu arbitražo procesu.“²⁶

40. Šios skirtingos pozicijos gali turėti reikšmės sprendimų, kurie, valstybės narės teismo, į kurį kreiptasi dėl pripažinimo,

39. Anglosaksų ir kontinentinės Europos teisės mokyklos visuomet nesutarė dėl to, ar išimtį dėl arbitražo vis dėlto reikėtų suprasti šia plačiaja prasme, kaip svarstoma profesoriaus dr. P. Schlosser parengtame pranešime

26 — P. Schlosser ataskaita dėl Danijos Karalystės, Airijos bei Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės prisijungimo prie Konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo bei prie protokolo dėl Teisingumo Teismo įgaliojimų ją aiškinti (OL C 59, 1979, p. 71, 61 punktas). Taip pat žr. 1991 m. vasario 19 d. generalinio advokato M. Darmon išvadą byloje *Rich* (C-190/89, Rink. p. I-3855, 23 punktas) ir 1997 m. birželio 10 d. generalinio advokato P. Léger išvadą byloje *Van Uden* (minėta 21 išnašoje, 40 ir paskesni punktai).

nuomone, buvo priimti neatsižvelgiant į arbitražinę išlygą, pripažinimui ir vykdymui²⁷. Be to, jos apskritai turi įtakos sprendžiant klausimą, kas turi jurisdikciją tirti, ar arbitražinė išlyga galioja ir kokia jos taikymo sritis.

41. Tuo požiūriu, kurį palaiko *House of Lords*, jurisdikciją atsakyti į šį klausimą turi tik arbitražo institucija ir arbitražo vietos teismai, kurie padeda jos veiklai. Todėl *High Court* ne tik nustatė *anti-suit injunction* dėl ginčo pagrindinėje byloje, bet ir nusprendė, kad ginčas kilo iš laivo frachtavimo sutarties. Be to, jis patvirtino, kad draudimo bendrovės, kurios pačios nebuvo sutarties šalys, tačiau rėmėsi reikalavimo teisės subrogacija pagal sutartį, arbitražinė išlyga buvo privaloma.

42. Tačiau kontinentinės Europos požiūriu tai priklauso nuo to, ar ieškinys dėl žalos atlyginimo iš esmės patenka į Reglamento Nr. 44/2001 taikymo sritį ir ar Sirakūzų teismas turi jurisdikciją kaip vietos, kurioje atsirado žalą sukėlęs įvykis, teismas pagal 5 straipsnio 3 dalį, atsižvelgiant į tai, kad padaryta arbitražinė išlyga. Jeigu atsakovas šiame procese teisėtai remiasi arbitražine išlyga, teismas iš esmės privalo pagal Niujorko konvencijos II straipsnio 3 dalį perduoti ginčą arbitražo institucijai.

43. Esminis dviejų požiūrių skirtumas yra tas, kad pirmuoju atveju išimtis dėl arbitražo suprantama plačiai: jei tik nurodoma, kad yra arbitražinis susitarimas, visi iš teisinio santykio kylantys ginčai priskiriami tik arbitražui, neatsižvelgiant bylos dalyką. Nustatyti jurisdikciją gali tik arbitražo institucija ir arbitražo vietos teismai.

44. Priešingas požiūris iš esmės grindžiamas bylos dalyku. Jeigu šį dalyką apima Reglamentas Nr. 44/2001, teismas, kuris iš esmės turi jurisdikciją pagal šį reglamentą, turi teisę išnagrinėti, ar taikytina išimtis pagal 1 straipsnio 2 dalies d punktą, ir, įvertinęs arbitražinės išlygos galiojimą bei taikymą, perduoti bylą arbitražo institucijai arba spręsti ją pats.

45. Reglamento Nr. 44/2001 1 straipsnio 2 dalies d punkto formuluotė aiškiai neparodo, kurį aiškinimą reikėtų rinktis. Tačiau iš „arbitražo“ sąvokos vartojimo galima daryti išvadą, kad tai reiškia, jog reglamento taikymo sritis gali neapimti ne tik paties arbitražo proceso, bet ir su juo susijusių procesų nacionaliniuose teismuose.

27 — Žr. P. Schlosser ataskaitą (minėta 26 išnašoje, 62 punktas).

46. Ši požiūrį patvirtina *travaux préparatoires* dėl nuostatos ankstesnės redakcijos Briuselio konvencijoje. P. Jenard²⁸ bei D. I. Evrigenis ir K. D. Kerameus ataskaitose²⁹ paaiškinamos priežastys, kodėl arbitražas nepatenka į Briuselio konvencijos taikymo sritį, nors jis buvo nurodytas buvusiam EB sutarties 220 straipsnyje (dabar — 65 straipsnio a punkto antra įtrauka). Taigi, Briuselio konvencijos 1 straipsnio 2 dalies 4 punkte išimtis dėl arbitražo buvo numatyta siekiant laikytis šioje srityje jau esančių tarptautinių susitarimų, ypač Niujorko konvencijos.

47. Niujorko konvencija nustato taisykles, kurių laikytis turi ne patys arbitrai, bet atitinkamų valstybių teismai, pavyzdžiui, taisyklės dėl susitarimų, kuriais šalys perduoda ginčą arbitražui, arba dėl arbitražo sprendimų pripažinimo ir vykdymo susitariančiųjų valstybių teismuose. Be to, iš teksto matyti, kad Briuselio konvencijos šalys siekė nustatyti visą išimtį dėl arbitražo, taip pat dėl vykstančio arbitražo proceso, įskaitant nacionaliniuose teismuose pradėtą procesą, susijusį su arbitražu³⁰.

48. P. Schlosser ataskaitoje³¹ pateikiami šie pavyzdžiai: arbitrų paskyrimas ar atšaukimas,

arbitražo vietos nustatymas arba termino priimti arbitražo sprendimą pratęsimas. Taip pat Briuselio konvencija neapima sprendimų dėl arbitražinio susitarimo galiojimo arba įpareigojančių šalis netęsti arbitražo proceso, nes arbitražinis susitarimas negalioja. Be to, Briuselio konvencija neapima proceso arba sprendimų, susijusių su reikalavimais panaikinti, pakeisti, pripažinti ir vykdyti arbitražo sprendimus³².

49. D. I. Evrigenis ir K. D. Kerameus, atvirkščiai, dėl tokio proceso, kuris susijęs su arbitražu, savo ataskaitoje³³ nurodo:

„Tačiau arbitražinio susitarimo, kuriuo, ginčydamas teismo, kuriame pagal Konvenciją prieš ją pareikštas ieškinys, jurisdikciją, remiasi bylos šalys, galiojimo patikrinimas, kaip papildomas klausimas, turi būti laikomas patenkančiu Konvencijos taikymo sritį.“

28 — P. Jenard ataskaita dėl 1968 m. rugsėjo 27 d. Konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo bei dėl autentiškų dokumentų vykdymo (OL C 59, 1979, p. 1, 3 skyriaus IV dalies d punktas).

29 — D. I. Evrigenis ir K. D. Kerameus ataskaita dėl Graikijos Respublikos prisijungimo prie Bendrijos konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo (OL C 298, 1986, p. 1, 10 ir 35 punktai).

30 — Sprendimas *Rich* (minėtas 21 išnašoje, 18 punktas) ir sprendimas *Van Uden* (minėtas 21 išnašoje, 31 punktas).

31 — P. Schlosser ataskaita (minėta 21 išnašoje, 61 punktas).

32 — P. Schlosser ataskaita (minėta 26 išnašoje, 64 ir paskesni punktai).

33 — Minėta 29 išnašoje, 35 punktas.

50. Šį skirtumą tarp proceso dalyko ir preliminarų klausimų Teisingumo Teismas nurodė sprendime *Rich* ³⁴:

„Nustatant, ar ginčas patenka į Konvencijos taikymo sritį, reikia atsižvelgti tik į ginčo dalyką. Jeigu ginčas pagal savo dalyką, kuris, pavyzdžiui, yra arbitro paskyrimas, nepatenka į Konvencijos taikymo sritį, preliminarus klausimo, į kurį teismas turi atsakyti tam, kad išspręstų ginčą, buvimas, kad ir koks būtų ginčas, negali pateisinti Konvencijos taikymo.“

51. Toje byloje atsakovas teigė, kad preliminarus klausimas dėl to, ar yra galiojantis arbitražinis susitarimas, iš tikrųjų buvo lemiamas. Tačiau, Teisingumo Teismo nuomone, tai, kad išimties taikymas priklauso nuo preliminarus klausimo, kurį šalys gali iškelti bet kuriuo metu, buvimo ar nebuvimo, prieštarauja teisinio saugumo principui ³⁵.

52. Todėl, kaip Teisingumo Teismas patvirtino sprendime *Van Uden*, tai, ar procesas

patenka į Konvencijos arba Reglamento Nr. 44/2001 taikymo sritį, reikia nustatyti iš ginčo dalyko ³⁶.

53. Sirakūzų teismo nagrinėjamoje byloje *Allianz ir kiti*, remdamiesi reikalavimo teisės subrogacija, prašo draudėjai *Erg Petroli* atlyginti jų patirtą žalą, atsiradusią dėl to, kad „Front Comor“ atsitrenkė į prieplauką. Todėl ginčo dalykas yra ne arbitražas, o reikalavimas atlyginti žalą pagal deliktinę (galbūt ir sutartinę) atsakomybę, kuris patenka į Reglamento Nr. 44/2001 taikymo sritį.

54. Arbitražinės išlygos buvimas ir taikymas yra tik preliminarus klausimas ir jį teismas, į kurį kreiptasi, turi išspręsti tikrindamas, ar jis turi jurisdikciją. Net manant, kad šis klausimas yra iš arbitražo srities ³⁷, jis, kaip preliminarus klausimas, negalėtų pakeisti proceso, kurio dalykas patenka į reglamento taikymo sritį, kvalifikavimo ³⁸. Šiuo atveju

34 — Sprendimas *Rich* (minėtas 21 išnašoje, 26 punktas).

35 — Sprendimas *Rich* (minėtas 21 išnašoje, 27 punktas).

36 — Sprendimas *Van Uden* (minėtas 21 išnašoje, 33 ir 34 punktai).

37 — Byloje *Rich* atsakovas iš esmės tvirtino, kad atitinkamas preliminarus klausimas pateko į Konvencijos taikymo sritį ir todėl į ją pateko visas procesas. Galiausiai Teisingumo Teismas nenusprendė dėl preliminarus klausimo kvalifikavimo, nes nuo to nepriklausė, ar procesas patenka į Konvencijos taikymo sritį.

38 — Šiuo klausimu žr. sprendimą *Rich* (minėtas 21 išnašoje, 27 punktas).

nebūtina išspręsti klausimą, kaip reikėtų vertinti procesą, susijusį su panašiomis išvadamis pagrindinėje byloje³⁹.

— teismas, į kurį kreiptasi, nenustato, kad minėtas susitarimas yra negaliojantis, neteko galios arba negali būti įvykdytas.

55. Beje, Niujorko konvencija neprieštarauja tam, kad pagal Reglamentą Nr. 44/2001 jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės turintis teismas pats spręstų preliminarų klausimą dėl arbitražinės išlygos buvimo ir jos taikymo srities. Niujorko konvencijos II straipsnio 3 dalis reikalauja, kad nacionaliniai teismai nurodytų šalims kreiptis į arbitražą tik esant trimis sąlygoms:

— ginčas gali būti arbitražo nagrinėjimo dalykas. Jei taip nėra, susitariančioji valstybė (ir jos teismai) pagal Niujorko konvencijos II straipsnio 1 dalį neprivalo pripažinti arbitražinio susitarimo,

— susitariančiosios valstybės teisme pareiškiamas ieškinys tokiu klausimu, dėl kurio šalys sudarė šiame straipsnyje numatomą susitarimą,

39 — Šiuo atžvilgiu P. Schlosser ataskaitoje (minėta 26 išnašoje, 64 punktas) numatyta: „Be to, 1968 m. Konvencija neapima sprendimų dėl arbitražinio susitarimo galiojimo arba įpareigojančių šalis netęsti arbitražo proceso, nes arbitražinis susitarimas negalioja“. Ši ištrauka nurodoma Teisingumo Teismo sprendime *Van Uden* (minėtas 21 ištraukoje, 32 punktas).

56. Todėl pagal Niujorko konvenciją kiekvienas teismas, į kurį kreiptasi, prieš nuroydamas šalims kreiptis į arbitražą, turi teisę patikrinti šias tris sąlygas. Iš Konvencijos negali būti kildinama tai, kad šią teisę turi tik arbitražo institucija ar jos vietos nacionaliniai teismai. Kadangi tuo, kad arbitražas neįtrauktas į Reglamento Nr. 44/2001 taikymo sritį, siekiama netrukdyti taikyti Niujorko konvenciją, Reglamento taikymo srities ribojimas neturi viršyti to, ką numato Konvencija.

57. Savo sprendime *Gasser* Teisingumo Teismas pripažino, kad teismas, į kurį kreiptasi vėliau, „neturėtų užbėgti už akių“ teismo, į kurį kreiptasi pirmiau, atliekamam jurisdikcijos dėl to paties dalyko patikrinimui, net jei teigiama, kad yra susitarimas, suteikiantis jurisdikciją teismui, į kurį kreiptasi vėliau⁴⁰. Kaip teisingai aiškina Komisija, iš to galima kildinti bendrąjį principą, kad kiekvienas teismas turi teisę tikrinti savo paties jurisdikciją (kompetencijos–kompetencijos doktrina). Šios teismo, į kurį kreiptasi, teisės

40 — Sprendimas *Gasser* (minėtas 12 išnašoje, 13 punktas).

negalima panaikinti teigiant, kad šalys yra sudariusios priešingą susitarimą – jurisdikciją suteikiantį susitarimą toje byloje ir arbitražinį susitarimą šioje byloje.

laikinių priemonių atžvilgiu ginče, kuris pagrindinėje byloje buvo perduotas arbitražui. Šiame kontekste Teisingumo Teismas nurodė, kad kai šalių susitarimas dėl teismų jurisdikcijos atsisakymo iš sutarties kylančiuose ginčiuose galioja ir jos yra perdavusios ginčus spręsti arbitražui, nė vienos valstybės teismas neturi jurisdikcijos spręsti bylą iš esmės Briuselio konvencijos prasme⁴².

58. Tai apima teisę spręsti dėl susitarimo galiojimo ir taikymo srities kaip preliminarus klausimo. Jeigu teismui būtų uždrausta spręsti tokį preliminarų klausimą, šalis galėtų išvengti proceso paprasčiausia teigdama, kad buvo arbitražinis susitarimas. Kartu iš ieškovo, kuris pareiškė ieškinį teisme manydamas, kad susitarimas negalioja arba negali būti taikomas, būtų atimta teisė kreiptis į nacionalinį teismą. Tai prieštarautų veiksmingos teisminės gynybos principui, kuris pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką yra bendrasis Bendrijos teisės principas ir viena iš Bendrijos ginamų pagrindinių teisių⁴¹.

60. Šis teiginys yra visiškai teisingas. Tačiau norint pateisinti išimtinę arbitražo institucijos jurisdikciją reikia galiojančio arbitražinio susitarimo, kuris apimtų atitinkamą ginčo dalyką. Iš sprendimo *Van Uden* negalima daryti išvados, kad nacionaliniai teismai nesprenžia su ginčo dalyku susijusių preliminarų klausimų.

59. Sprendime *Van Uden* nėra padaryta priešinga išvada. Šioje byloje Teisingumo Teismas turėjo nuspręsti dėl jurisdikcijos

61. Taip pat neaišku, kodėl tai patikrinti reikėtų palikti vien arbitražo institucijai, nes jos jurisdikcija nuo arbitražinio susitarimo galiojimo ir taikymo srities priklauso lygiai taip pat, kaip ir kitos valstybės narės teismo jurisdikcija. Tai, kad arbitražo vietos teisė yra pasirinkta kaip sutarčiai taikytina teisė, negali arbitražo institucijai suteikti išimtinės teisės tikrinti arbitražinę išlygą. Kitos valstybės narės teismas – šiuo atveju Sirakūzų teismas – iš esmės gali taikyti užsienio teisę, kaip dažnai pasitaiko pagal tarptautinę privatinę teisę.

41 — 1986 m. gegužės 15 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Johnston* (222/84, Rink. p. 1651, 18 ir 19 punktai); 2002 m. liepos 25 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Unión de Pequeños Agricultores prieš Tarybą* (C-50/00 P, Rink. p. I-6677, 39 punktas) ir 2007 m. kovo 13 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Unibet* (C-432/05, Rink. p. I-2271, 37 punktas). Dėl veiksmingos teisminės gynybos užtikrinimo iš esmės žr. 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytos Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 ir 13 straipsnius bei 2000 m. gruodžio 7 d. Nioje paskelbtos Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (OL C 364, p. 1) 47 straipsnio 1 dalį.

42 — Sprendimas *Van Uden* (minėtas 21 išnašoje, 24 punktas).

62. Galiausiai reikėtų pabrėžti, jog vien to, kad šalys sudarė arbitražinį susitarimą, nepakanka, kad teisinis santykis nepatektų į Reglamento Nr. 44/2001 taikymo sritį. Atvirkščiai, reglamentas tampa taikytinas, jeigu jis apima bylos dalyką. Preliminarus klausimas, kurį turi išspręsti teismas, į kurį kreiptasi, ar šis teismas neturi jurisdikcijos dėl padarytos arbitražinės išlygos ir ar pagal Niujorko konvenciją jis turi perduoti ginčą arbitražui, yra atskiras klausimas. Nustatant *anti-suit injunction*, kuris šioje situacijoje draudžia šaliai pradėti arba tęsti procesą valstybės narės nacionaliniame teisme, kišamasi į procesą, kurį apima reglamento taikymo sritis.

2. Ar pateisinimas gali būti aplinkybės, susijusios su arbitražo proceso praktika?

63. Pirmiausia, *House of Lords* nuomone, arbitražo proceso, kaip komercinių ginčų sprendimo būdo, praktika reikalauja, kad Anglijos teismai galėtų nustatyti *anti-suit injunctions*, siekdami užtikrinti, kad ginčas bus sprendžiamas arbitraže.

64. Be to, *House of Lords* teigia, kad nacionaliniai teismai turi gerbti šalių, nusprendusių perduoti ginčus privačiam arbitražui, autonomiją. Šalys siekė išvengti dalyvavimo ištęstame procese nacionaliniuose teismuose. Rinkdamiesi arbitražo vietą, ūkio subjektai atsižvelgia į tai, ar ten teismai turi veiksmingas prie-

mones, skirtas užtikrinti, kad ginčas bus sprendžiamas arbitraže. Kitos valstybės narės savo teismams taip pat gali suteikti panašias priemones, siekdamos padidinti savo, kaip arbitražo vietos, patrauklumą.

65. Galiausiai *House of Lords* nurodo konkurencijos atžvilgiu nepalankią padėtį, kurioje Londonas atsidurtų, palyginti su kitomis arbitražo vietomis, kaip antai, Niujorkas, Bermudai ir Singapūras, jeigu Anglijos teismai nebegalėtų nustatyti *anti-suit injunctions*, priešingai nei teismai minėtose vietose.

66. Visų pirma reikia pasakyti, kad vien ekonominiai motyvai negali pateisinti Bendrijos teisės suvaržymų⁴³. Tačiau aiškinant reglamentą galima atsižvelgti į šalių autonomijos principo laikymąsi, kaip Teisingumo Teismas tai pabrėžė dėl jurisdikciją suteikiančių susitarimų⁴⁴ ir kaip šiame kontekste numatyta reglamento 14 konstatuojamojoje dalyje. Net jeigu arbitražas, priešingai nei

43 — Dėl pagrindinių laisvių suvaržymo žr. 1991 m. liepos 25 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Gouda* (C-288/89, Rink. p. I-4007, 10 punktas); 1998 m. balandžio 28 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Kohl* (C-158/96, Rink. p. I-1931, 41 punktas) ir 2005 m. kovo 17 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Kranemann* (C-109/04, Rink. p. I-2421, 34 punktas).

44 — Žr. 1978 m. lapkričio 9 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Meeth* (23/78, Rink. p. 2133, 5 punktas) ir 2000 m. lapkričio 9 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Coreck* (C-387/98, Rink. p. I-9337, 14 punktas).

jurisdikciją suteikiantys susitarimai, nepatenka į reglamento taikymo sritį, iš nuostatos *travaux préparatoires* vis dėlto matyti, kad Reglamentas Nr. 44/2001 neturėtų pažeisti nacionalinių arbitražo taisyklių⁴⁵.

67. Tačiau aiškinant mano nurodytu būdu, laikomasi šalių autonomijos ir taip pat nekvestionuojamas arbitražo procesas. Procesas ne arbitražo vietos nacionaliniame teisme vykėtų tik tuomet, jeigu šalys nesutartų dėl to, ar arbitražinė išlyga yra galiojanti ir taikytina atitinkamam ginčui. Taigi šioje situacijoje iš esmės neaišku, ar yra šalių sutarimas perduoti konkretų ginčą arbitražui.

68. Jeigu iš nacionalinio teismo nagrinėjimo išplaukia, kad arbitražinė išlyga yra galiojanti ir ginčui taikytina, pagal Niujorko konvenciją ginčą reikia perduoti arbitražui. Taigi nėra pavojaus, kad bus išvengta arbitražo. Iš tiesų kreipimasis į nacionalinį teismą yra papildomas proceso etapas. Tačiau dėl išdėstytų priežasčių šaliai, manančiai, kad jos nesaisto arbitražinė išlyga, negali būti uždrausta kreiptis į teismus, turinčius jurisdikciją pagal Reglamentą Nr. 44/2001.

69. Jeigu dėl *anti-suit injunction* nebus galima kreiptis į nacionalinius teismus, kurie gali turėti jurisdikciją, taip pat kils pavojus, kad šie teismai vėliau gali atsisakyti pripažinti ir vykdyti arbitražo sprendimą, remdamiesi Niujorko konvencijos V straipsniu. Todėl proceso ekonomijos požiūriu *anti-suit injunction* taip pat gali turėti nepalankių pasekmių.

70. Iš tiesų arbitražo institucija arba jos vietos nacionaliniai teismai ir kitos valstybės narės teismai, pagal reglamentą turintys jurisdikciją dėl bylos dalyko, gali priimti skirtingus sprendimus dėl arbitražinės išlygos taikymo srities. Jeigu tiek arbitražo institucija, tiek nacionalinis teismas nurodo, kad jie turi jurisdikciją, kaip pažymi *House of Lords*, gali atsirasti, kad bus priimti skirtingi sprendimai dėl esmės.

71. Taikant reglamentą reikėtų kuo labiau vengti nesuderinamų sprendimų dviejose valstybėse narėse. Kaip konkrečiai pažymėjo Prancūzijos vyriausybė, dviejų valstybių narių

45 — Žr. šios išvados 53 punktą.

teismų jurisdikcijų kolizijos atvejais koordinavimą užtikrina reglamento 27 ir 28 straipsniai. Tačiau kadangi reglamento taikymo sritis neapima arbitražo, šiuo metu nėra mechanizmo arbitražo ir nacionalinių teismų jurisdikcijoms koordinuoti.

nustatyti griežtesnes sankcijas už įpareigojimo nesilaikymą.

72. Tačiau vienašališkas *anti-suit injunction* nėra tinkama priemonė situacijai sureguliuoti. Konkrečiai kalbant, jeigu kitos valstybės narės pasektų Anglijos pavyzdžiu ir įvestų *anti-suit injunctions*, atsirastų abipusių įpareigojimų. Galiausiai laimėtų ta jurisdikcija, kuri galėtų

73. Užtuot šia problemą sprendus tokiomis prievartos priemonėmis, reikia rasti teisinį sprendimą. Šiuo atžvilgiu situaciją galima išspręsti tik arbitražą įtraukus į Reglamento Nr. 44/2001 sistemą. Iki tol, jei reikia, turi būti susitaikyta su skirtingais sprendimais. Tačiau reikėtų dar kartą pažymėti, kad šie atvejai yra išimtys. Jeigu arbitražinė išlyga aiškiai suformuluota ir nekelia abejonių dėl galiojimo, nacionaliniams teismams nėra priežasčių nurodyti šalims kreiptis į arbitražą, sudarytą pagal Niujorko konvenciją.

V — Išvada

74. Remdamasi išdėstytais svarstymais, siūlau į *House of Lords* pateiktą klausimą atsakyti taip:

„2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo neleidžia

valstybės narės teismui nustatyti įpareigojimo, draudžiančio pradėti arba tęsti procesą kitos valstybės narės teismuose, dėl to, kad, teismo nuomone, toks procesas pažeidžia arbitražinį susitarimą.“